

Önkéntes polgári védelmi szervezetek dinamizálása III. – A sport és a katasztrófavédelem kapcsolódási pontjai

Az önkéntes civil szervezetekre a modern társadalom olyan kapocsként tekint, amely összeköti az állampolgárokat az állammal. Saját katasztrófavédelmi és sportolói, valamint árvízi tapasztalatai alapján kezdte szerzőnk kutatni az együttműködési lehetőségeket a sportegyesületekkel és a szervezethez, a szociológiai és a gazdasági jellemzőkkel kapcsolatos lehetőségeket.

A SPORT ÉS A KATASZTRÓFAVÉDELEM TÁRSADALMI KAPCSOLÓDÁSI PONTJAI

„Napjainkban világossá vált, hogy az állampolgárokat törvény erejénél fogva, kötelezéssel nem lehet aktív lakosság védelmi erőként figyelembe venni egy katasztrófa-elhárítási tevékenység során. Az önkéntes polgári védelmi szervezeteket egy bizonyos szint felett, csak nehézségek árán lehet megfelelő létszámban beállítani a katasztrófavédelem területi, helyi szintjein.”¹

Dr. habil. Endrődi István t. ezredes Úr sorai egyértelműen fogalmazva összefoglalják a polgári védelem szervezetekkel kapcsolatos gyakorlati nehézségeket és egyúttal rávilágítanak arra, hogy a hatékonyság fokozása érdekében új megoldásokra, változtatásokra van szükség.

Kutatásaim során helyi és területi szinten is vizsgáltam a köteles és önkéntes polgári védelmi szervezetek megalakítását, felkészítését és alkalmazhatóságát. A nagyobb települések több tekintetben is egyértelműen előnyben vannak e téren a kisebb községekkel, falvakkal szemben. A városok üzemeltetésével foglalkozó túlnyomórészt önkormányzati tulajdonú cégek bevonása kézenfekvő megoldás tud lenni, hiszen ezek a vállalkozások erőforrásaikkal, dolgozóikkal gyakran a mindennapi munkájuk során is látnak el polgári védelmi feladatokat. Az önkormányzati tulajdonú cégek irányítása, technikai háttere tehát biztosított. Akár polgárvédelmi szervezetként, akár mint település üzemeltető vállalkozásként a polgármester ezen szervezetek mozgósítását mind szervezés-irányítás, mind anyagi szempontból rendeli el elsősorban. Ezen szervezetek létszáma azonban csak a nagy városokban képes elérni a jogszabályban előírtat. A kisebb városokban, falvakban ez a létszám azonban nem áll rendelkezésre, ezért szükséges új lehetőségeket keresni a létszámok elérése érdekében és a

¹ Dr. Endrődi István – Kézikönyv: Polgári Védelmi Tudományos problémák kutatási eredményeinek összefoglalása 2015.

veszélyeztető kockázati tényezők figyelembe vétele mellett további erőforrásokat is bevonni a lakosságvédelmi feladatokba a prevenció területén és a beavatkozások során egyaránt.

Kutatásaim során helyi, területi és országos sportvezetőkkel történt egyeztetések által megerősítést nyert az a felvetésem miszerint az amatőr sportegyesületek, szervezettségükben, létszámukban alkalmasak lehetnek a feladatokra. Az ilyen típusú civil szervezetek országos szintű lefedettség terén gyakorlatilag egyedülálló lehetőségeket biztosítanak, hiszen szinte nincs olyan település, ahol valamilyen formában ne működne sportegyesület, vagy ne lennének sportolók. A tanulmányom első részében bemutatott társadalmi és motivációs hatások kihasználása jól kamatoztatható a katasztrófavédelem stratégia célkitűzéseinek megvalósítása során is. Érdemes kitérni arra is, hogy az egyesületek a hivatalos tagok mellett a szimpatizánsok, szurkolók, utánpótlás korúak, szülők révén további önkéntes erőket képesek vonzani és mozgósítani. Ezzel nagy szerepet tudnak betölteni a lakosságfelkészítési feladatok során is.

Infrastrukturális lehetőségek

A civil szervezetek infrastrukturális helyzete az elmúlt időszakok pályázati lehetőségeinek köszönhetően sok esetben jelentősen bővült és modernizálódott. Ez a fajta fejlesztési periódus különös jelentőséggel bír a sportegyesületek életében. A meglevő sportpályák, csarnokok, kiszolgáló egységek több esetben ideiglenes befogadó helyként, gyülekezési pontként történő lebiztosítása, kijelölése bevett gyakorlat a veszély-elhárítási tervezések során. A fejlesztéseknek köszönhetően a területek áramellátása mellett a vizesblokkok, és a parkolási lehetőségek területén is történtek fejlesztések. Az energia racionalizálását célzó fejlesztések, a modern kor követelményeinek megfelelő internetes hálózatok kiépítése lehetővé teszi a sportkomplexumok egyéb irányú igénybevételét is. A lehetőségeket és a tapasztalatokat tekintve az épületek alkalmasak a felkészítések mellett a lakosságvédelmi feladatokba történő bevonásba, de a veszélyhelyzetek során a helyszínrre vezényelt erők bázisául, akár vezetési pontjaként történő üzemeltetés is megoldható.

A normál funkciótól eltérő használat során az egyesületek hathatós segítséget tudnak biztosítani a logisztikai háttér biztosítása, az adminisztrációs feladatok, a lakosságtájékoztatási feladatok során.

1. kép Ideiglenes befogadó-hely kialakítása sportcsarnokban (forrás: <http://www.kormanyhivatal.hu/hu/komarom-esztergom/hirek/fuzio-17-gyakorlat-komarom-esztergom-megyeben> 2019. március 13.)

Az épített környezet mellett a sportegyesületek további infrastrukturális fejlesztési irányai is jól integrálhatóak a katasztrófavédelmi feladatok során. A mobilitást figyelembe véve az elmúlt években jelentős előrelépés történt a sportegyesületek fejlesztése során. Sok esetben a kisebb egyesületek pályázati úton, utánpótlás képzés támogatásaként vagy önerőből kisbuszokat vásároltak. A legjellemzőbben előforduló 9 személyes kisbuszok jól szolgálják az egyesületek igényeit. A kisbuszok felmérésével egy szinte azonnal mozgósítható gépjármű flotta tud körvonalazódni, mely járási, megyei vagy regionális szinten jelentős kapacitással bírhat. A létszámok figyelembevételével nagyobb létszámot befogadni képes személyszállító járművek is beszerzésre kerültek, melyek jellemzően szerződéses formában állnak rendelkezésre, de az élő kapcsolatok révén jól mozgósíthatóak.

2. kép Magyar Rögbi Szövetség által szerződéssel lebiztosított autóbusz (forrás: http://www.nemzetisport.hu/egyeb_csapat/rogbi-kulonleges-busszal-utazik-a-valogatott-kep-video-2668357 2019. március 13.)

A sportfesztiválok, toborzások, táborok a versenyekkel kapcsolatos kitelepülések való igények megjelenésével a civil szervezeteknek reagálni kellett és megoldásokat találni a megoldások érdekében. A kitelepülések során a sportolók és az érdeklődők kényelmét szolgálva tábori eszközök kerültek beszerzésre. A különböző méretű sátrak és hozzátartozó asztalok, padok az alapszintű logisztikai feladatok ellátása során megoldást jelentenek az egyesület tagjai részére. A kor követelményeinek megfelelően egyre több elektromos eszköz kerül használatra az ideiglenes táborokban is, melyek áramellátását biztosítani kell. Az áramfejlesztők, térvilágító eszközök, mobil WIFI rendszerek napjainkban már természetes része sok sportegyesület szertárának.

3. kép 2x30m²-es csapatsátor (forrás: saját fotó 2018. május 20.)

Az eszközöket tekintve az egyesületben tevékenykedők a használatra kioktatásra kerültek és azok karbantartásáról, felülvizsgálatairól, üzemkész állapotáról gondoskodnak. Ezen elemek együttes és külön-külön történő használata alkalmas a polgári védelmi feladatok során végzett műveletek során is segítséget biztosítani.

A fentiek figyelembevételével tehát megállapítható, hogy az amatőr sportegyesületekkel nem csak létszámuk, területi lefedettségük és az önkéntesség felé kialakult elhivatottságuk miatt érdemes számolnunk. Az általuk használt ingatlanok paramétereit, az egyre bővülő technikai eszközeiket valamint azt a logisztikai szervezettséget tekintve lakosságvédelmi és logisztikai egységként is jó kiegészítést képesek biztosítani.

Kisebbségben érint, de különleges technikai eszközeik és szaktudásuk miatt meg kell említeni a technikai sportokkal foglalkozó civil szervezeteket. Az általuk üzemeltetett járművek speciális képességei több esetben komoly segítséget tudnak biztosítani. Mégis sok esetben azonban a műszaki szakmai tudásuk és szerviz képességük jelenthet a legnagyobb segítséget. Az offroad versenyek résztvevői nagy rutinnal és tudással rendelkeznek a tábori körülmények közt történő meghibásodások javítására valamint a nem javítható gépjárművek elszállításában. Ezek a képességek a speciális terepviszonyok közt történő felderítési, kutatási feladatok, műszaki mentések során, de az ideiglenes befogadó-helyek üzemeltetése során is kiaknázható erőket tud biztosítani.

4. kép Sülysáp 4x4 Team (forrás:

<https://www.facebook.com/4x4team/?pageid=138120086241890&ftentidentifler=205654559542188&padding=0> 2019. március 13.)

Közös pályázati lehetőségek

A pályázati lehetőségek közül talán a legkiemelkedőbb és a leginkább közös keresztmetszetet tartalmazó pályázati lehetőség a minden évben a Miniszterelnökség, a Nemzeti Együttműködési Alap és a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. által civil szervezetek számára kiírt pályázati lehetőség.

A pályázat célja a civil társadalom erősítése, a civil szervezetek társadalmi szerepvállalásának segítése. A közösségteremtés, a közösség érdekében végzett tevékenységéhez kapcsolódó költségek fedezésének támogatása. A pályázat a célkitűzések segítése érdekében a szervezetek működési és szakmai költségeihez való hozzájárulást biztosít. A 2019-es évben új elemként bevezetésre került az "Egyszerűsített" támogatás, amely a helyi vagy területi hatókörű „kis” civil szervezetek támogatását tűzte ki célul. Ennek keretein belül a pályázók jogosultsági alapon, beérkezési sorrendben, egyszerűbb pályázati adatlap kitöltésével juthatnak egyszeri, kis összegű (100-200 ezer Ft) támogatáshoz, míg az alap támogatási összeg értékhatárát 3.000.000 Forintról 4.000.000 Forintra emelték a 2019-es évben.

A pályázatban rendelkezésre álló forrás 998 640 000 Forint. A keretösszeget Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről szóló 2018. évi L. törvény XI. Miniszterelnökség fejezete rögzíti.

A pályázatban szereplő keretösszeget a szabályzó öt alapcél szerinti tevékenységi kör alapján létrehozott kollégiumba sorol be.

Mobilitás és alkalmazkodás kollégium

Az élet és vagyonbiztonság, a közbiztonság, önkéntes tűzoltás, mentés és katasztrófa-elhárítás, közrend és közlekedésbiztonság védelme, szabadidő, hobby és sport, a nők és férfiak esélyegyenlőségének védelme területén működő civil szervezetek.

Kollégium	Pályázati keretösszeg
Közösségi környezet kollégium	199 728 000 Ft
Mobilitás és alkalmazkodás kollégium	199 728 000 Ft
Nemzeti összetartozás kollégium	199 728 000 Ft
Társadalmi felelősségvállalás kollégium	199 728 000 Ft
Új nemzedékek jövőjéért kollégium	199 728 000 Ft

1- ábra keretösszegek kollégiumok közti megoszlása (forrás: NEA-19-EG pályázati útmutató)

A kutatásaim szempontjából és tapasztalataimat figyelembe véve a „Mobilitás és alkalmazkodás kollégium” az, ami szinte összefoglalja és keretösszegével támogatja azokat a célkitűzéseket, azon többletfeladatokhoz való alkalmazkodást, azt a fajta mobilitást, amit egy amatőr sportegyesület képes képviselni annak érdekében, hogy akár önkéntes mentőszervezetként vagy annak részeként szervezeten közreműködjenek a katasztrófa-elhárítási feladatok során is.

A mobilitás, a feladatokhoz való hozzáállás és a pályázott technikai eszközök funkcióinak több célú kihasználhatósága egyaránt képes segíteni a katasztrófavédelmi célkitűzéseket mind a prevenció, mind pedig a beavatkozások területén épp úgy, mint a sportversenyek, csapatépítő rendezvények és sport táborok lebonyolítását.

Fontos kiemelni, hogy a pályázati kiírás a helyi és területi szinteket célozta meg. Ez a tényező segíti a területi elosztás kiegyenlítetttségét és segíti az amatőr sportegyesületek fejlesztési lehetőségeit.

Az elszámolhatóságra vonatkozóan a pályázat nagyfokú szabadságot biztosít a felhasználhatóság területén. A személyi jellegű kiadásokkal, a dologi kiadásokkal és a felhalmozási kiadásokkal kapcsolatos tárgykörök gyakorlatilag felölelik egy civilszervezet működési feltételeit. Ezek figyelembevételével kijelenthető, hogy a pályázati lehetőségek közül ez a fajta kiírás kiemelkedő lehetőségeket biztosít és a szabadidő hobby és sport valamint a

mentés és katasztrófa-elhárítási ilyen szintű együttes megjelenítése, a fogalomkörök összefonódása a sikeres pályázatok útján tovább erősíti azt a felvetést, miszerint a mobilitás kihasználásával az amatőr sportegyesületek alkalmasak és készek részt venni a katasztrófavédelem által koordinált feladatokban is.

A pályázati lehetőségek sorában szintén fontos szerepet tölt be a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság által minden évben kiírt pályázati lehetőség, melyek az önkéntes mentőszervezetek fejlesztéseire fókuszál. A 80.000.000 Forint keretösszegű pályázat célja, hogy a mentőszervezetek feladataihoz kapcsolódó működési, fejlesztési költségek biztosításával, eszközfejlesztéssel és a különböző továbbképzéseken való részvétel támogatásával növelje mentési és beavatkozási képességeiket. A kiírás technikai eszközök, védőeszközök, működési költségek, oktatási feladatok finanszírozására biztosít lehetőséget. Figyelembe véve a pályázati lehetőségeket és a forrásokból történő finanszírozási lehetőségeket kijelenthető, hogy amíg a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság célkitűzései alapján a beavatkozási képesség fokozása élvez prioritást az önkéntes mentőszervezetek tekintetében, addig a Nemzet Együttműködési alap a szintén rendkívül fontos prevenciós programok és a logisztikai fejlesztéseket célzó beszerzések folytán segíti a komplex vagy moduláris önkéntes mentőszervezetek működésének biztosítását.

A FIT WORLD SPORTEGYESÜLET SZEREPVÁLLALÁSÁNAK BEMUTATÁSA

A Fit World Sportegyesület 2004. évben alakult fő tevékenységeként a sportegyesületi feladatok kerültek megjelölésre a cégkivonatban, de a fiatal egyesület tagjai már 2006-ban is közreműködtek a szegedi árvízi védekezés munkálataiban. Az önszerveződő csapat a depókban történő homokzsákok töltésével járult hozzá a védekezési munkálatok sikereihez. Az informális és formális vezetők által felmért helyzetben a feladatokra való felkészülés és öngondoskodás a védekezést irányítóktól függetlenül megvalósult a csapaton belül és jól működött. Később az árvíz-védekezési tapasztalatokat tovább bővítette a csapat a 2013. évben Esztergomban a dunai árvíz levonulásakor hasonló szervezettséggel, önálló logisztikával az ideiglenes védművek bontásakor és a mentesítési feladatok során is közreműködött az egyesület.

5. kép Fit World Sportegyesület 2018. (forrás: Kovács Kamilla 2018. május)

Az egyesület egyik alapító tagjaként ismerve az elkötelezettség, a csapatszellem és az önkéntesség területén kiaknázható lehetőségeket egyeztettem a vezetőséggel, Szeged Megyei Jogú Város vezetésével és a Csongrád-Csanád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság igazgatójával egy a megszokottól eltérő elképzelésről az akkor körvonalazódó önkéntes mentőszervezetekkel kapcsolatban. A helyi kockázati tényezők és a rendelkezésre álló erők figyelembevételével arra a következtetésre jutottam, hogy a város mentő- és tűzvédelme magas fokon biztosított a Szegedi Hivatásos Tűzoltóparancsnokság és az illetékességi területen lévő jól felszerelt önkéntes tűzoltóegységek által. A 2013-2014. évben újrastrukturált köteles polgári védelmi szervezetek gerincét a városi tulajdonban lévő, a település működését szolgáló cégek technikai és humán erőforrásaira építettük a minél gyorsabb és hatékonyabb reagálás érdekében.

A mobilitás és a létszámtöbbszörözés tekintetében azonban két fontos tényező tekintetében is fejlesztésre, megerősítésre volt szükség.

A szállítási kapacitások bővítése terén az egyesület a saját gépjárművei mellett jó alternatívát jelentett, hiszen a Springbok Trans Kft., mint az egyesület egyik fő támogatója több mint 40 db különböző méretű tehergépjárművel rendelkezik. A tehergépjárművek kétharmada Csongrád-Csanád Megye területén dolgozik, így van lehetőség az akár azonnali átcsoportosításokra. Ezek

figyelembevételével a cég a Csongrád-Csanád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság logisztikai tervében is szerepel, mint stratégiai együttműködő partner.

Szeged Megyei Jogú Város lakossági adatait tekintve a befogadási terv elkészítésekor számos ideiglenes befogadó vagy melegedőhely polgári védelmi célú kijelölését fogantatosítottuk. Ezek közül természetesen a kollégiumok mellett túlnyomó részben a sportcsarnokok, sportkomplexumok épületei is szerepet kaptak. Az egyeztetések és a tervezési feladatok során kiderült, hogy a létesítményeket üzemeltetők létszáma az alapfeladatok ellátásához éppen elegendő, de egy esetleges lakosságvédelmi intézkedés során keletkező többletfeladatokhoz sem szállítási kapacitásuk, sem humán erőforrás kapacitásuk nem megfelelő mennyiségű. A sportlétesítmények átrendezése, egyéb logisztikai feladatok végrehajtása és az adminisztrációs feladatok ellátása a köteles polgári védelmi szolgálatba beosztottak igénybevételével a reagálási időket és a szervezetséget vizsgálva nehézkesen koordinálható.

Az érintett szervezetek vezetőivel egyeztetve egyetértés született a tekintetben, hogy a létesítményeket használó, azokat ismerő, az üzemeltetővel szerződésben álló és az önkormányzat által támogatott civil szervezet minden tekintetben alkalmas a lakosságvédelmi és logisztikai feladatokban való eredményes közreműködésre. Az elvi egyeztetéseket követően a polgári védelmi szervezetek és az önkéntes mentőszervezetek megalakításáról, riasztásáról, valamint katasztrófaveszély és veszélyhelyzet esetén történő alkalmazásáról szóló 13/2012. számú BM OKF Főigazgatói Utasítás figyelembevételével 2014. augusztus hónapban a Fit World Sportegyesület, mint jogi személyiség együttműködési megállapodást kötött a Csongrád-Csanád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatósággal és elsődleges vállalás alapján, mint Szeged Megyei Jogú Város Önkéntes Mentőszervezete szükség szerint katasztrófavédelmi feladatokat is el lát.

Logisztikai fejlesztések hatásai

Az egyesület szerepvállalása a Magyar Rögbi Szövetség rendezvényeinek lebonyolításában további lehetőségeket biztosított és a mobilitást biztosító beszerzések révén az katasztrófavédelmi feladatokat támogatni képes eszköztár is bővült. A mobil hangosítást szolgáló eszközök mellett az egyesület modulsátrai mellett beszerzésre került 20 darab pavilon sátor, összesen 40 tábori asztal és 80 pad, tábori világító eszközök, elektromos csatlakozók, áramfejlesztők, valamint egy 3,5 tonna kapacitású tehergépkocsi. A logisztikai és lakosságvédelmi modul a Magyar Vöröskereszt Csongrád-Csanád Megyei Igazgatóságának együttműködésével vált teljessé. Az általuk biztosított egészségügyi és pszichoszociális

segítségnyújtással bővített lehetőségek jól kapcsolódtak a hiánypótló célkitűzések sorába. Az egyesület eszközei és mobilitása már lehetővé tette, hogy nem csak az épített környezetben lévő létesítményekben legyenek képesek lakosságvédelmi feladatokat végrehajtani, hanem kisebb-nagyobb kiterjedésű kárhelyek helyszínén is lehetőség legyen egy alap logisztika kiépítésére. A Csongrád-Csanád Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatósággal történt megállapodás alapján az egyesület az eszközeinek logisztikai feladatokat is szolgáló részeit a Szegedi Hivatásos Tűzoltóparancsnokság laktanyájának területén tárolja.

Az eszközök tárolási helyét tekintve a kirendeltség-vezetővel történt egyeztetések során és újabb felhasználási lehetőségek merültek fel. A lakosságvédelmi feladatok mellett polgári védelmi felügyelőként közreműködtem a nagyobb kiterjedésű, hosszabb felszámolási időt igénylő káresetek háttérmunkálataiban. Egy-egy kiterjedt avartűz, erdőtűz, tömegbaleset vagy a már többször előfordult sok energiát lekötő hulladéktelepek tüzesetei kapcsán visszatérő feladat a saját hivatásos állomány ellátása, váltása, védőeszközeinek cseréje, pótlása. A parancsnokságon lévő eszközök használatuk során több alkalommal is képesek voltak akár pihenő és étkezési helyként, akár mobil vezetési pontként is segíteni a kárfelszámolási feladatokat.

Ezek mellett a már említett megelőzési feladatok során is jó szolgálatot biztosítanak a Fit World Sportegyesület eszközei. Az ifjúság felkészítési, lakosságtájékoztatási feladatok során mind a megyei tűzmelegelőzési bizottság, mind pedig a katasztrófavédelmi kirendeltség kitelepüléseit, rendezvényeit is segítik. Az eszközök feladatokhoz történő csoportosítása, integrálása és a mentőszervezet hatékony működése érdekében a tagok a járási mentőszervezetekkel együtt éves szinten vesznek részt katasztrófavédelmi gyakorlatokon. A külsővédelmi terv gyakorlatok, a rendkívüli időjárási tényezők hatásaival kapcsolatos vagy az ár- és belvíz elleni védekezési feladatokra történő felkészülés során a Fit World Sportegyesület által mozgósított logisztika jól illeszkedő része a feladat végrehajtásoknak.

6. kép Fit World Sportegyesület eszközei 2019. (forrás: Saját fotó 2019. március 17.)

A logisztikai feladatok mellett Szeged és Csongrád-Csanád Megye földrajzi fekvését figyelembe véve a tranzit forgalom valamint az országhatárok közelsége miatt ki kell emelni az idegen nyelv tudásának fontosságát. Akár a kárhelyeken, akár a befogadó-helyeken történő kommunikáció biztosítása érdekében elengedhetetlen a használható nyelvtudással rendelkezők közreműködése. Az egyesület tagjainak 80-85%-a beszél valamilyen idegen nyelven, de szerb, román és angol anyanyelvű tagok is vannak. Emellett német, francia és spanyol tudással is többen rendelkeznek. A csapat összetételét tekintve a szellemi tőke is sok esetben tud segítséget biztosítani a különböző helyzetekben. A végzettségeket tekintve orvos, informatikus, autószerelő, asztalos, biológus, könyvelő, tanár, rendőr, tűzoltó csak egy pár olyan hivatás, melynek elméleti és gyakorlati tudása az önkéntes mentőszervezet működését is segíteni képes. A szellemi felkészültség mellett talán a legkézenfekvőbb az egyesület fizikai felkészültsége. Az amatőr szinten tartott heti három csapat edzés mellett a többség külön egyéni edzőmunkával egészíti ki a fizikai felkészülését. A folyamatos orvosi kontroll gyakorlati megközelítésben azonos az éves orvosi alkalmassági vizsgálatokkal, sőt esetenként szigorúbb követelményeket is támaszt, mint az alap szűrővizsgálatokon résztvevők részére előírt.

Az egyesület tagjai a 2005. évi LXXXVIII. Törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló jogszabály szerint „Önkéntes szerződés” által vállal feladatokat az egyesület közérdekű munkája során.

ÖSSZEGZÉS, JAVASLATOK

Az önkéntes polgári védelemmel kapcsolatos kutatásaim során lehetőségem nyílt a legkülönbözőbb civil szervezetek munkáját tanulmányozni alaphelyzetben és káresemények kapcsán. A 2006. évi, a 2010. évi és 2013. évi árvizek során a Kolontárt, Devecsert érintő 2010. évi vörösiszap-katasztrófa során tanulmányoztam a polgári védelmi szervezetek erőttöbbszörözésének képességeit. Megállapításaim szerint nem lehet elmenni vagy elzárkózni a társadalmi változások és ezzel az új társadalmi kihívások mellett. A polgári védelmi szervezeteknek, mint az élet más területeinek is lépést kell tartani a változások okozta kihívásokkal és a szükséges mértékű megújulás elengedhetetlen. Véleményem szerint mind szociológiai szempontok, mind gazdasági szempontok alapján érdemes tovább vizsgálni az amatőr sportegyesületek és a rendelkezésükre álló eszközeik integrálhatóságát a katasztrófavédelmi feladatok során. A társadalmi igények szerint kialakult és szerveződött egyesületek szerepvállalásával az elsődleges hatások mellett a másodlagos hatások közül meg kell említeni, hogy a lakosság rezilienciájának fokozása is eredményesebbé tud válni.

Az önkéntesség eszméje, a szervezettség és a létszám adatok tekintetében olyan erő, eszköz felhalmozódás jellemző az amatőr sportegyesületekre, melyeket nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Az önkéntes polgári védelmi szervezetek, önkéntes mentőszervezetek témakör klasszikus megközelítésekor a speciális mentőcsoportok, árvízvédelmi egységek és a beavatkozásokat is végző önkéntes tűzoltóegységek jutnak elsősorban az emberek eszébe. Azonban a jövőre készülve figyelniük kell a katasztrófavédelem stratégiai céljaira és azon belül az önkéntesség arányának növelésére.

A jövőben bevonásra kerülő civilszervezeteknél már előzetesen szükséges feltérképezni a költségvetési, önerőből származó és pályázati lehetőségek útján rendelkezésre álló forrásokat és ezek alapján egyeztetni a stratégiai célkitűzésekről.

A finanszírozás szempontjából, tehát a meglévő erőforrások mellett szükséges a nagyobb pályázati hatékonyság és a releváns pályázatok megismerése, megismertetése. Akár már egy megyei ernyőszervezet által hatékony, akár országos vagy megyei szinten koordinált civil pályázatok kihasználása is jelentős előrelépést biztosítana. Az igényeket követő több célra is használható eszközök közösségi felhasználása motivációs tényezőként sem elhanyagolható.

A sportegyesületekkel, azok vezetőivel a helyi szinten történő megkeresések és egyeztetések is eredménnyel járhatnak, de a fokozott hatás érdekében vizsgálni kell a területi és országos szintű

együttműködési lehetőségeket. A sportegyesületek hasonlóan a többi civil szervezetekhez megyei és országos szövetségekbe tömörülnek. Ezek az érdekképviselők kommunikációs csatornáik révén kiváló színteret biztosítanak a polgári védelmi célú önkéntesség népszerűsítésére és a helyi vagy területi kockázatok ismertetésére és az erők és eszközök pontos feltérképezésére valamint mozgósítására. Egy stratégiai együttműködés esetén, az ország területén lévő szinte összes településre vonatkoztatva jól működő információs hálózat kialakításra nyílna lehetőség, mely a döntéstámogatás szempontjából lényeges tényezővé válhat.

Az ez által megvalósítható létszámtöbbszörözéshez szükséges adatok, logisztikai lehetőségek gyorsabb elemzése lehetőséget biztosít a helyben is rendelkezésre álló erők mozgósítására és azok esetleges átcsoportosítására.

A Fit World Sportegyesület és a Magyar Rögbi Szövetség támogatása és szerepvállalása példaértékű, de a jelenkor társadalmi jellemzőit, és szociológiai jellemzőit figyelembe véve nem meglepő és nem példanélküli. Hivatásom gyakorlása során több esetben is találkoztam sportolókkal, sportegyesületekkel, akik önkéntes alapon tevékeny részesei voltak egy-egy katasztrófa felszámolásának. A szervezett és tudatos tervezést követően integrálást figyelembe véve viszont a Fit World Sportegyesülettel kapcsolatos tapasztalatok arra a következtetésre engedtek jutni, hogy a kutatások további eredményeket képesek felmutatni. A logisztikai háttér mellett további részletesebb kutatási téma lehet az utánpótlás nevelésre gyakorolt hatás, az ifjúság önkéntességgel kapcsolatos elkötelezettségének felmérése, vagy az egyesületek rendezvényeinek lakosságtájékoztató hatásának elemzése.

A hatások tekintetében tehát számos pozitív hozadéka lehet az amatőr sportegyesületek megszólításának, melyek mára a társadalom meghatározó civilszervezeteit alkotják.

Ménesi Zoltán Zsolt t. alez. polgári védelmi felügyelő;

Katasztrófavédelmi kirendeltség Szeged

„Önkéntes polgári védelmi szervezetek dinamizálása az amatőr sportegyesületek, mint civil szervezetek szerepvállalásával” díjazott pályaműve alapján

IRODALOMJEGYZÉK

1. Magyarország alaptörvénye
2. 2004. évi I. törvény a Sportról
3. 2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről

4. 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról
5. 2018. évi XCIII. törvény az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény módosításáról
6. 234/2011. (XI. 10.) Korm. rendelet a katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXXVIII. törvény végrehajtásáról
7. 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozat Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról
8. 1068/2012. (III. 20.) Korm. határozat a Nemzeti Önkéntes Stratégia 2012–2020 elfogadásáról és a végrehajtásához szükséges középtávú feladatokról
9. 62/2011. (XII. 29.) BM rendelet a katasztrófák elleni védekezés egyes szabályairól
10. 13/2013. (X. 14) BM OKF utasítás a Nemzeti Minősítő Rendszer alapkövetelményéről
11. 1/2016. (I. 04.) BM OKF intézkedés a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság katasztrófavédelmi logisztikai rendszerének működéséről, logisztikai támogatásának tervezéséről és végrehajtásáról
12. 4/2016. (VI.8) BM OKF utasítása az önkormányzati tűzoltóságok, az önkéntes tűzoltó egyesületek, valamint az önkéntes mentőszervezetek költségvetési támogatásának szabályozásáról szóló 4/2015. (VI. 25.) BM OKF utasítás módosításáról
13. 6/2018. (VI. 12.) BM OKF utasítása a polgári védelmi szervezetek megalakításával, riasztásával, valamint katasztrófaveszély és veszélyhelyzet esetén történő alkalmazásával kapcsolatos feladatokról
14. Plébán J. Kristóf - A települési önkéntes mentőcsoportok védekezésének feltételrendszere 10.17047/Hadtudomány 2016.26.1-2.75
15. Szigeti Ferenc Albert – Az önkéntesség szerepe a fejlett piacgazdaságban Szakmai dolgozat az ELTE-BTK Kulturális menedzserképző program számára 2003
16. Fényes Hajnalka – Szociológiai szemle 2011/2
17. Európai Sport Charta és Ethikai kódex (1992)
18. Bíró Dóra – Szociális munka a sportban, sport a szociális munkában Tehetség határok nélkül 2014. Pécsi Tudományegyetem Illyés Gyula Kar
19. Perényi Szilvia – Petridis Leonidas: Bevezetés a sporttudományokba 2015.
20. Plébán J. Kristóf – Hadtudomány 10.17047/HADTUD.2016.26.1-2.75
21. Dr. Muhoray Árpád – A katasztrófavédelemmel együttműködő civil mentőszervezetekről POLGÁRI VÉDELMI SZEMLE 2008/1. szám

22. Dr. Muhoray Árpád – A polgári védelem helye és szerepe, feladatai hazánkban a XXI. század első évtizedében POLGÁRI VÉDELMI SZEMLE 2010/1. szám
23. Dr. Muhoray Árpád – Hadmérnök XII. Évfolyam 2. szám – 2017. június A polgári védelem helyzete a modern katasztrófavédelemben
24. Dr. Muhoray Árpád – A katasztrófavédelem aktuális feladatai 2012. évi előadás
25. Dr. Muhoray Árpád – A katasztrófavédelem területi irányítási modelljének vizsgálata 2002.
26. Dr. Endrődi Isván – Kézikönyv Polgári védelmi tudományos problémák kutatási eredményeinek összefoglalása 2015. Nemzeti Közszerológiai Egyetem
27. Dr. Endrődi István – Katasztrófavédelem a karitatív és önkéntes szervezetek együttműködésével KATASZTRÓFAVÉDELMI SZEMLE 4:pp 73-100.2000
28. Dr. Endrődi István, Oravecz István, Zellei Gábor – A civil (nem kormányzati) szervezetek, önkéntesek bevonásának lehetőségei a nukleáris balesetek logisztikai biztosításába POLGÁRI VÉDELMI SZEMLE 1: pp. 174-193
29. Teknős László – Endrődi István: A civilhelp.hu információs rendszer helye és szerepe a katasztrófavédelem szervezetében, és jelentősége a polgári védelmi feladatok végrehajtásában. Budapest. 2013. pp. 1–63
30. A magyar önkéntes polgári védelmi szervezetek szerepe az új katasztrófavédelmi törvény alapján VÉDELEM ONLINE: TŰZ- ÉS KATASZTRÓFAVÉDELMI SZAKKÖNYVTÁR XIX: (5) pp. 11-14.
31. Varga Ferenc: Az önkéntesség szerepe és jelentősége a katasztrófavédelemben. Diplomamunka, Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Budapest. 2013. pp. 1–82.
32. Dr. Farkas János - A sport metrikus és strukturális megközelítése 2011.
33. Nemzeti Együttműködési Alap Pályázati útmutató - a „Helyi és területi hatókörű civil szervezetek egyszerűsített támogatása 2019.” című Pályázati kiíráshoz (Pályázati kiírás kódja: NEA-19-EG)
34. Jackovics Péter, Herbák Dóra – A katasztrófavédelmi műveletelemzés, mint a lakosságvédelem eszköze HADMÉRNOK 2018. XIII. évfolyam 1. szám
35. Jackovics Péter, Herbák Dóra – Erős vár – Sikeresek az önkéntes mentőszervezetek VÉDELEM KATASZTRÓFAVÉDELMI SZEMLE 2016/3. szám
36. Jackovics Péter - A társadalmi és civil szervezetek szerepe a polgári-, és katasztrófavédelem tükrében VÉDELEM Konferencia 2007. Polgári védelmi szekció
37. Mógor Judit, Bonnyai Tünde – A katasztrófavédelem lakosságtájékoztatási módszerei és eszközei, Konferencia kiadvány VÉDELEM:HU 2013.

38. Ménesi Zoltán – Aktív és passzív lakosságtájékoztatási módszerek alkalmazásának tapasztalatai FELELŐS TÁRSADALOM Konferenciakötet 2016.
39. Tóth Tibor – Az önkéntesség szerepe a katasztrófavédelmi mentőszervezetek megalakítása során FELELŐS TÁRSADALOM Konferenciakötet 2016.
40. Hornyacsek Júlia – A lakosság katasztrófavédelmi felkészítésének elméleti és gyakorlati kérdései Doktori (PhD.) értekezés I. kötet 2005.

